

6. SAŽETAK GLAVNIH NALAZA EMPIRIJSKOG ISTRAŽIVANJA

U dosadašnjim empirijskim istraživanjima prepoznato je da osnovne škole Istarske županije po svojim obrazovnim postignućima ne prate i nisu na tragu gospodarskog uspjeha Istarske županije i njezinih razvojnih potencijala i dosega. Štoviše, u slučaju postignuća osnovnih škola ove županije radi se o svojevrsnom presedanu koji nije prisutan u drugim dijelovima Hrvatske, u kojima postoji manje-više supstancijalna veza između pokazatelja razvijenosti i pokazatelja obrazovne uspješnosti. U tom je kontekstu temeljni cilj ovog istraživanja bio utvrditi ključne odrednice uspješnosti osnovnih škola u Istarskoj županiji te izraditi preporuke za poboljšanje kvalitete rada i uspješnosti ovih škola.

Analiza rezultata vanjskoga vrednovanja pokazuje da učenici osnovnih škola Istarske županije i u razrednoj i u predmetnoj nastavi postižu lošije rezultate na objektivnim testovima znanja od prosjeka Republike Hrvatske. To je nešto izraženije u predmetnoj nego u razrednoj nastavi, a očituje se ponajviše u uspjehu učenika 8. razreda iz prirodoslovnih predmeta (Fizika i Kemija) te iz Hrvatskoga jezika. Jedino područje u kojem su škole i učenici Istarske županije na razini nacionalnog prosjeka je znanje stranih jezika.

Usporedba učenika Istarske županije s učenicima u Republici Hrvatskoj prema nekim ključnim odrednicama uspješnosti učenika pokazala je da se kao ključne prednosti učenika Istarske županije mogu izdvojiti malo bolja obrazovna struktura roditelja, veći broj učenika koji pohađaju škole kojima je osnivač grad te nešto bolja stručna ekipiranost škola od hrvatskog prosjeka. S druge strane, ključni nedostaci i otegotne okolnosti učenika i škola Istarske županije nešto su veći broj učenika putnika, nešto veći broj učenika koji pohađaju područne škole, veći broj učenika koji pohađaju programe nacionalnih manjina, vrlo mali broj nastavnika koji imaju status mentora ili savjetnika iz nekih predmeta te nešto veći broj učenika koji dolaze iz necjelovitih obitelji.

Usporedba škola Istarske županije s državnim prosjekom prema ključnim odrednicama postignuća škola pokazala je da su prednosti istarskih škola nešto više škola kojima je osnivač grad, nešto veći broj škola s potpuno stručno zastupljenom nastavom, nešto manji broj škola koje rade u kombiniranim odjelima te manji prosječan broj učenika po učitelju. Mogući nedostatak je malo veći broj izostanaka učenika istarskih škola u usporedbi s državnim prosjekom.

U provedenom empirijskom istraživanju sudjelovalo je 28 ravnatelja osnovnih škola Istarske županije. Rezultati istraživanja pokazuju da su u školama ove županije materijalni uvjeti za rad razmjerno dobri. Većina škola ima sve potrebne zajedničke prostorije i specijalizirane učionice, a izgled i opremljenost školskih prostorija uglavnom zadovoljava. Moguća manjkavost i poteškoća jest nedovoljna prilagođenost školskih prostora osobama s invaliditetom te u nekim školama nedostatak sportskog igrališta. Organizacija rada u školama također je razmjerno povoljna. U većini škola radi se u jednoj smjeni, nema kombiniranih razrednih odjela i organiziran je velik broj izvannastavnih i izvanškolskih aktivnosti. Mogući otežavajući čimbenik je razmjerno velik broj područnih škola, koje većinom imaju mali broj učenika. Također, u matičnim je, ali i u područnim školama, razmjerno visok udio učenika putnika. U školama je relativno malo učitelja početnika, koji imaju jednu ili dvije godine radnoga staža te sve škole imaju barem jednog stručnog suradnika. Osim toga, relativno velik udio učitelja primio je određene javne nagrade i priznanja za svoj rad, što pokazuje dobru kvalitetu njihova rada. Međutim, usprkos tome, u većini škola nema nijednog učitelja u zvanju mentora i savjetnika, što upućuje na smanjeno napredovanje učitelja u viša zvanja.

U istraživanju su razmotreni različiti pokazatelji koji se odnose na neke važne odrednice uspješnosti škola, sukladno znanstveno utemeljenim teorijskim modelima. Razmotreni su pokazatelji koji se odnose na usmjerenost škole na postignuće i visoka očekivanja, vodstvo škole, sustave vrednovanja i praćenja uspjeha škole, roditeljsku uključenost te školsku klimu. Kada se promatraju analizirani pokazatelji odrednica postignuća škola, moguće je izdvojiti nekoliko ključnih prednosti i nedostataka u školama Istarske županije. Kao ključne prednosti mogu se izdvojiti postojanje visokih očekivanja od učenika, pri čemu ravnatelji u prosjeku procjenjuju da će oko trećine učenika upisati studij, te pridavanje veće važnosti svladavanju temeljnih školskih predmeta. Zadovoljavajući su i određeni aspekti vodstva u školama. Naime, ravnatelji odluke uglavnom donose u suradnji s učiteljima, posebice one koje se odnose na nastavni proces i učenike, što pokazuje da učitelji sudjeluju u odlučivanju. Roditelji su uključeni u obrazovanje svoje djece, uz volonterske aktivnosti u školi, a škole ostvaruju i dobru suradnju s većinom aktera u lokalnoj zajednici. Kao ključni nedostaci mogu se izdvojiti nešto slabija motiviranost učenika, slabija suradnja škole s gospodarstvenicima u lokalnoj zajednici i nedostatak financijskih sredstava. Također, ravnatelji razmjerno velik dio svog radnog vremena troše na administrativne poslove.

Škole u Istarskoj županiji relativno su dobro stručno ekipirane, s iskusnim ravnateljima. Također, ima dosta škola kojima su osnivači gradovi, a škole imaju prosječno

nešto manji broj učenika po učitelju. Također, u istarskim školama ima i nešto manje kombiniranih razreda nego u ostatku Hrvatske. Nadalje, obrazovni status roditelja djece koja pohađaju škole u Istarskoj županiji je oko državnog prosjeka, čak i nešto bolji.

Ipak, te povoljne okolnosti nemaju presudan pozitivan utjecaj na postignuće učenika i škola Istarske županije. Neke otežavajuće okolnosti u kojima rade promatrane škole, odnosno neke nepovoljne osobine učenika, otežavaju rad škola i umanjuju obrazovno postignuće. Utvrđeno je da u pojedinim predmetima ima nedovoljno nastavnika koji su napredovali u zvanju (npr. Fizika i Kemija), a poseban izazov u radu istarskih škola dodatni su programi i programi nacionalnih manjina.

U vezi s rečenim nekoliko je puta istaknuta specifičnost mreže škola u Istarskoj županiji koja ima potencijalni utjecaj na obrazovno postignuće učenika i škola. Istarska županija prema najnovijim podacima čini oko 4,9% populacije Republike Hrvatske, a udio istarskih škola u školama RH je oko 5,4%. Iz ovog, a i niza prije iznesenih podataka, može se zaključiti da je mreža škola u Istri nešto razgranatija u odnosu prema prosjeku RH. Ipak, čini se da takva mreža škola nije učinkovita, jer iako ima više škola u malim mjestima, u Istri ima i više učenika putnika od državnog prosjeka.